

Kijk kritisch naar de kosten van speciaal pillenzaad en zaaien

Hervorming van de suikermarkt dwingt telers alle variabele teeltkosten zeer kritisch tegen het licht te houden. Zo is de keuze voor speciaal pillenzaad niet voor alle teeltgebieden rendabel. Een besparing van 50 euro per hectare is mogelijk. De keuze voor zelf zaaien of loonwerk hangt niet alleen af van de kostprijs.

Het aandeel speciaal pillenzaad bedraagt 75% van het bietenareaal. Speciaal pillenzaad is circa 50 euro per eenheid duurder dan standaardpillenzaad. In het zuidwesten, Flevoland, Zuid-Limburg (löss), Gelderland (Betuwe), Groningen (Oldambt), Noord-Holland (humusrijke zavel/klei in de Wieringermeer en bij Beemster en omgeving) en Noord- en Zuid-Holland (humusrijke zavel/klei in de Haarlemmermeer en omgeving en de binnenpolders) is het gebruik van speciaal pillenzaad onvermijdelijk (figuur 1). Dit door een hoge druk van bietenkevers (Flevoland, zuidwesten, Zuid-Limburg), bladluizen (zuidwesten), miljoenpoten en springstaarten (Zuid-Limburg) en springstaarten in de andere genoemde gebieden.

Speciaal pillenzaad niet altijd nodig

Op de lichte gronden in het noordoosten, het zuidoosten en de niet humusrijke zavel- en kleigronden in Noord- en Zuid-Holland (tabel 1) wordt ook veel speciaal pillenzaad gebruikt. In deze regio's treden echter alleen bietenvlieg en aardvlo incidenteel op. Bietenvlieg veroorzaakt meestal weinig schade, omdat bieten een belangrijk deel van het bladoppervlak kunnen missen. Een gewasbespuiting met dimethoat is mogelijk, maar is alleen rendabel bij jonge bietenplanten en als de bestrijdingsdrempel wordt overschreden. Aardvlo kan bij droog en schraal weer schade veroorzaken aan jonge bietenplanten, maar die blijft vaak beperkt. Een chemische bestrijding is niet toegelaten.

Vijftig euro per hectare besparen

Telers die geen speciaal pillenzaad gebruiken, maar eens in de twee of drie jaar een insecticide toepassen, kunnen flinke kosten besparen. Een bespuiting kost immers relatief weinig (twee euro per hectare exclusief spuitkosten, ter

bestrijding van bietenvlieg). Het niet rendabel inzetten van speciaal pillenzaad verhoogt de teeltkosten onnodig met circa 50 euro per hectare.

Tabel 1. Speciaal pillenzaad toepassing 2005 (t/m 2005 Gaucho).

gebied	speciaal pillenzaad (%)
Noord- en Zuid-Holland	87
Noordelijk zand	31
Noordelijk dal/veen	23
Zuidoost zand	77*

Bron: Zaadbestelling 2005 (*teeltenquêtes suikerindustrie 2004).

Zelf zaaien niet goedkoper

Ruim 40 procent van de suikerbieten-telers zaait zelf. Twee rekenvoorbeelden laten zien dat zelf zaaien bedrijfseconomisch vaak duurder is dan loonwerk

Tabel 2. Kostprijs van zelf bieten zaaien met twee typen zaaimachines.

type zaaimachine	capaciteit (ha/uur)	kostprijs zelf zaaien (€/ha)					
		5 ha	10 ha	15 ha	20 ha	25 ha	30 ha
12-rijer (binnenvuller)	1,30	190	113	87	74	67	62
12-rijer (buitenvuller)	0,90	163	106	87	78	72	69

(gemiddeld loonwerkertarief € 70,-/ha, binnenvuller € 6.000,- van 6 jaar oud, buitenvuller 2.500,- van 12 jaar oud) Achtergronden van de kostprijsberekeningen staan op www.irs.nl/pagina.asp?p=1173.

(tabel 2). Pas bij een oppervlakte van 25 tot 30 hectare liggen de kosten van zelf zaaien in de buurt van de kosten in loonwerk.

In gebieden met zavel-, klei- of lössgronden kan zelf zaaien toch rendabel zijn als weerrisico's in ogenschouw genomen worden in relatie tot tijdig zaaien. Wachten op een loonwerker, en door regen op deze grondsoorten bijvoorbeeld pas twee weken later kun-

Figuur 1. Noodzaak voor wel of niet toepassen van speciaal pillenzaad in de verschillende teeltgebieden in Nederland.

nen zaaien, kost meer aan groeiverlies per hectare (tabel 3) dan de extra kosten van het zelf zaaien.

In gebieden met zand- en dalgronden ligt dit anders. Op deze gronden kan na een regenbui het zaaien vaak weer snel hervat worden. Groeiverliezen als gevolg van het een of twee dagen later zaaien wegen dan niet op tegen het voordeel van het laten zaaien in loonwerk, vooral bij kleine oppervlakten.

Jos Pauwels

Tabel 3. Groeiverlies per dag voor drie verschillende perioden.

periode	groeiverlies per dag (€/ha)
maart	4
1e helft april	8
2e helft april	13

Bron: groeimodel SUMO (IRS).

Achtergrondinformatie bij het artikel ‘Kijk kritisch naar de kosten van speciaal pillenzaad en zaaien’

Dit document is opgesteld als achtergrondinformatie bij het artikel ‘Kijk kritisch naar de kosten van speciaal pillenzaad en zaaien’, IRS Informatie, december 2005.

Dit document is opgesteld door Jos Pauwels.

In dit artikel worden de achtergronden beschreven van integrale kostprijsberekeningen die zijn opgesteld voor het zelf zaaien van bieten. Berekeningen tonen aan dat zelf bieten zaaien pas rendabel is bij 25 tot 30 hectare per jaar of meer.

Integrale kostprijsberekening zelf bieten zaaien

Integrale kostprijsberekeningen zijn opgesteld om de kostprijs per hectare van het zelf bieten zaaien inzichtelijk te kunnen maken bij een toenemend te zaaien oppervlak per jaar. De kostprijsberekeningen zijn opgesteld voor twee typen zaaimachines, te weten een zes jaar oude machine van het type binnenvuller en een twaalf jaar oude machine van het type buitenvuller. In de verschillende berekeningen zijn onderstaande uitgangspunten gehanteerd, uitgesplitst naar de kosten voor zaaimachines en de benodigde trekker.

Zaaimachines

Tabel 1. Jaarlijkse kosten van afschrijving en onderhoud als functie van het gezaaide oppervlak in hectare per jaar.

kostenpost	kosten (€jaar)									
	5 ha	7,5 ha	10 ha	15 ha	20 ha	25 ha	30 ha	35 ha	40 ha	45 ha
afschrijving binnenvuller ¹	250	257	264	279	296	316	338	364	393	429
afschrijving buitenvuller ²	139	144	149	161	175	192	213	238	270	313
onderhoud	100	101	103	105	108	110	113	115	118	120

¹ Leeftijd binnenvuller zes jaar. Maximale levensduur dertig jaar.

² Leeftijd buitenvuller twaalf jaar. Maximale levensduur dertig jaar.

Overige kostenposten

- Restwaarde: 0%.
- Rente: 5,5% van het gemiddeld geïnvesteerd vermogen.
- Verzekering: meeverzekerd met de trekker.
- Stalling: 94 euro per jaar.
Toelichting: 7,75% jaarlijkse kosten × 201 euro per m² schuuroppervlak × 6 m² stalling (KWIN 2002-2003).
- Arbeid: 15 euro per uur.
- Onderhoud eigen arbeid (inclusief gereedzetten in het voorjaar en reparaties in de winter): 12 uur per jaar.

Opmerking: in de kostprijsberekeningen is ervan uitgegaan dat zaaischijven ‘in principe’ nooit vervangen hoeven te worden. Zaaischijven slijten vrijwel niet. Als vervanging wel nodig is, dan brengt dit een kostenpost met zich mee van ongeveer 100 euro per zaaischijf.

Tabel 2. aanschafprijzen en capaciteiten per type zaaimachine.

type zaaimachine	capaciteit (ha/uur)	aanschafprijs (€)
12-rijer, type binnenvuller	1,30	6.000
12-rijer, type buitenvuller	0,90	2.500

Trekker

Aanschaf: €45.000,-

Kostenposten trekker:

- Restwaarde: 10%.
- Afschrijving: 12 jaar.
- Rente: 5,5% van het gemiddeld geïnvesteerd vermogen.
- Onderhoud (inclusief eigen arbeid): 3% van de vervangingswaarde.
- Verzekering: 0,7% van de vervangingswaarde.
- Arbeid: 15 euro per uur.
- Brandstofverbruik: 12,5 liter per uur.
- Brandstofprijs: €0,70 per liter (prijs september 2005).
- Smeermiddelen: 10% van het brandstofverbruik per uur.
- Draaiuren trekker: 400 per jaar.

Hierna staan twee voorbeeldkostprijsberekeningen weergegeven voor twee twaalfrijge zaaimachines van het type binnen- en buitenvuller. De kostprijs per hectare is uitgerekend voor een te zaaien oppervlak van 15 en 25 hectare per jaar. Vervolgens wordt, voor zowel een zaaimachine van het type binnen- als buitenvuller, grafisch het kostprijsverloop weergegeven voor een te zaaien oppervlak van 5 hectare oplopend tot 45 hectare per jaar.

	15 ha	kostprijsberekening zelf bieten zaaien (binnenvuller)		25 ha	
zaaimachine		€		€	
aanschafwaarde		6.000	aanschafwaarde	6.000	
afschrijving (jaar)	22	279	afschrijving (jaar)	19	316
rente	5,5%	165	rente	5,5%	165
stalling		90	stalling		90
onderhoud eigen arbeid		180	onderhoud eigen arbeid		180
onderhoud		105	onderhoud		110
		<u>819</u>			<u>886</u>
totaal zaaimachine (€/ha)		55	totaal zaaimachine (€/ha)		35

	15 ha	kostprijsberekening zelf bieten zaaien (binnenvuller)		25 ha	
trekker		€		€	
aanschafwaarde		45.000	aanschafwaarde	45.000	
afschrijving (jaar)	12	3.375	afschrijving (jaar)	12	3.375
rente	5,5%	1.362	rente	5,5%	1.362
onderhoud	3,0%	1.350	onderhoud	3,0%	1.350
stalling	1,0%	450	stalling	1,0%	450
verzekering	0,7%	315	verzekering	0,7%	315
subtotaal		<u>6.852</u>	subtotaal		<u>6.852</u>
<i>vaste kosten (€/ha)</i>		<i>13</i>	<i>vaste kosten (€/ha)</i>		<i>13</i>
brandstof	€0,70/l	9	brandstof	€0,70/l	9
smeermiddelen (10%)		1	smeermiddelen (10%)		1
arbeid	€15/uur	15	arbeid	€15/uur	15
<i>variabele kosten (€/ha)</i>		<i>19</i>	<i>variabele kosten (€/ha)</i>		<i>19</i>
totaal trekker (€/ha)		32	totaal trekker (€/ha)		32
totaal combinatie (€/ha)		87*	totaal combinatie (€/ha)		67*

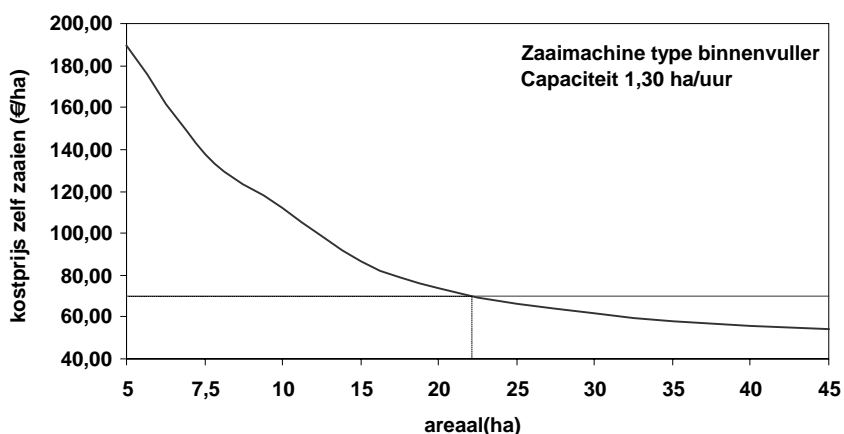
* gemiddeld loonwerktarief bedraagt 70 euro per hectare.

	15 ha	kostprijsberekening zelf bieten zaaien (buitenvuller)		25 ha	
zaaimachine		€		€	
aanschafwaarde		2.500	aanschafwaarde	2.500	
afschrijving (jaar)	15,5	161	afschrijving (jaar)	13	192
rente	5,5%	69	rente	5,5%	69
stalling		90	stalling		90
onderhoud eigen arbeid		180	onderhoud eigen arbeid		180
onderhoud		105	onderhoud		110
		<u>605</u>			<u>641</u>
totaal zaaimachine (€/ha)		40	totaal zaaimachine (€/ha)		25

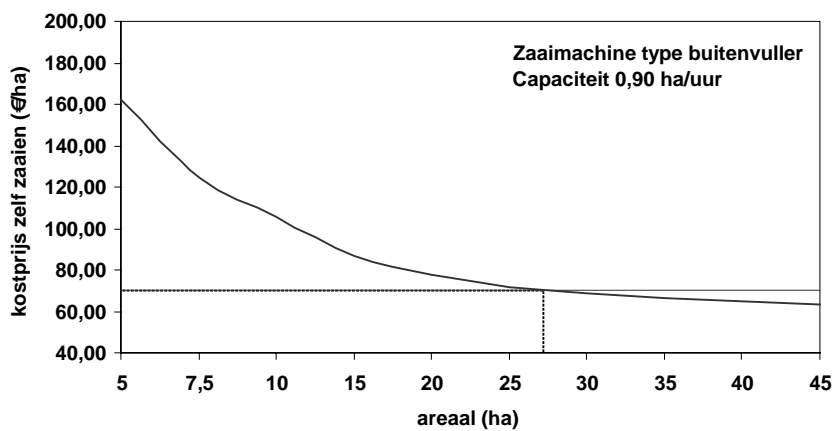
	15 ha	kostprijsberekening zelf bieten zaaien (buitenvuller)		25 ha	
trekker		€		€	
aanschafwaarde		45.000	aanschafwaarde	45.000	
afschrijving (jaar)	12	3.375	afschrijving (jaar)	12	3.375
rente	5,5%	1.362	rente	5,5%	1.362
onderhoud	3,0%	1.350	onderhoud	3,0%	1.350
stalling	1,0%	450	stalling	1,0%	450
verzekering	0,7%	315	verzekering	0,7%	315
subtotaal		<u>6.852</u>	subtotaal		<u>6.852</u>
<i>vaste kosten (€/ha)</i>		<i>19</i>	<i>vaste kosten (€/ha)</i>		<i>19</i>
brandstof	€0,70/l	9	brandstof	€0,70/l	9
smeermiddelen (10%)		1	smeermiddelen (10%)		1
arbeid	€15/uur	15	arbeid	€15/uur	15
<i>variabele kosten (€/ha)</i>		<i>28</i>	<i>variabele kosten (€/ha)</i>		<i>28</i>
totaal trekker (€/ha)		47	totaal trekker (€/ha)		47
totaal combinatie (€/ha)		87*	totaal combinatie (€/ha)		72*

* gemiddeld loonwerkstarief bedraagt 70 euro per hectare.

Voorgaande berekeningen laten zien dat zelf bieten zaaien pas rendabel wordt bij 25 (binnenvuller) tot 30 (buitenvuller) hectare per jaar of meer. Dit is ten opzichte van een gemiddeld loonwerkstarief van €70,- per hectare. Dit omslagpunt wordt ook nog eens grafisch getoond in de twee onderstaande grafieken.

Figuur 1. Kostprijsverloop voor zelf zaaien van bieten met een zaaimachine van het type binnenvuller.

Figuur 2. Kostprijsverloop voor zelf zaaien van bieten met een zaaimachine van het type buitenvuller.

De getoonde integrale kostprijsberekeningen zijn opgesteld in samenwerking met Cumela Nederland.